

ФОРМИ ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ У СТАТИСТИЧНОЇ ЗВІТНОСТІ

Кірсанова В.В., к.е.н, доцент,
Поздняк К.О.

Одеський національний політехнічний університет м. Одеса

Серед науковців немає єдиної точки зору щодо форм втілення реальних інвестицій. Більшість дослідників проблем інвестування виокремлюють відтворювальну, технологічну, галузеву, ресурсну та витратну структури реальних інвестицій.

Форми реальних інвестицій за відтворювальною функцією, що наведені у табл. 1, дають уявлення про різні погляди дослідників на їх склад та, відповідно, сутність.

Таблиця 1

Форми реальних інвестицій за відтворювальною структурою

Форми інвестування	Бланк І.А.[1]	Шукін Б.[3]	Меньшеніна А.[7]	Сазонець І, Федорова В. [6]	Пересада А. [4]	Ігоніна Л. [5]	Загородній А., Стадницький Ю. [2]
1. Придбання цілісних майнових комплексів	+						
2. Нове будівництво	+	+	+	+	+		+
3. Перепрофілювання	+					+	
4. Реконструкція	+	+	+	+	+		+
5. Модернізація	+	+				+	
6. Оновлення окремих видів обладнання	+					+	
7. Інноваційне інвестування в нематеріальні активи	+						
8. Інвестування приросту запасів матеріальних оборотних активів	+						
9. Розширення виробництва		+	+	+	+	+	+
10. Технічне переобладнання			+	+	+		+

Так, Бланк І. виділяє вісім форм реального інвестування, при цьому шість форм : придбання цілісних майнових комплексів, нове будівництво, перепрофілювання, реконструкцію, модернізацію виокремлює у напрям капітальних вкладень; сьома форма - інноваційне інвестування в нематеріальні активи представляє напрям інноваційного інвестування, восьма - інвестування приросту запасів матеріальних оборотних активів втілює напрям інвестування приросту оборотних активів [1, с.81]. На наш погляд, напрям

інноваційного інвестування не може бути зосереджений тільки на інвестуванні в нематеріальні активи, ознаки інноваційності можуть мати і інші форми : перепрофілювання, реконструкції, модернізації, технічного переозброєння.

Більшість науковців виділяють у якості форми нове будівництво, його основними ознаками є будівництво об'єкту на спеціально відведеної території, що передбачає розширення площі під виробничими будівлями суб'єкту підприємництва. Нове будівництво пов'язане з інвестиціями як у пасивну частину основних засобів так і у активну частину, з використанням обладнання, що може мати інноваційний характер.

Розповсюдженою формою реальних інвестицій називають реконструкцію. Вона, безумовно, пов'язана з впровадженням нової техніки та технологічних рішень, тобто з активною частиною основних засобів та нематеріальними активами (наприклад, ноу-хау), які можуть носити ознаки інноваційності. Витрати на нематеріальні активи можуть бути невід'ємною частиною, взаємопов'язаними інвестиціями. У процесі реконструкції може здійснюватися розширення виробничих площ, якщо є брак площ у діючих приміщеннях. Таким чином, реконструкція може бути пов'язана також із пасивною частиною основних засобів.

Реконструкція має забезпечувати: підвищення виробничої потужності підприємства, насамперед за рахунок усунення диспропорцій у технологічних ланках; впровадження маловідходної, безвідходної технологій і гнучких виробництв; скорочення кількості робочих місць; підвищення продуктивності праці; зниження матеріаломісткості виробництва і собівартості продукції; підвищення фондівіддачі та покращення інших техніко-економічних показників наявного підприємства.[2, с. 12]

Серед фахівців немає одностайної думки щодо форм модернізації та технічного переобладнання. Наприклад, Бланк І.[1], Щукін Б[3]. виокремлюють модернізацію та технічне переоснащення у окремі форми. Взагалі модернізація означає оновлення об'єкта, приведення його у відповідність з новими вимогами і нормами, технічними умовами, показниками якості.

За поглядами інших фахівців, до форм реальних інвестицій необхідно включати технічне переозброєння наявних підприємств, яке розглядається як комплекс заходів із підвищення техніко-економічного рівня окремих виробництв, цехів і ділянок на основі впровадження передової техніки і технології, механізації й автоматизації виробництва, модернізації та заміни застарілого й фізично спрацьованого устаткування продуктивнішим, новим, а також із вдосконалення загальнозаводського господарства і допоміжних служб. Технічне переобладнання здійснюють здебільшого без розширення виробничих площ.

Поряд з технічним переозброєнням виокремлюють форму розширення виробництва, яке пов'язують з будівництвом додаткових виробництв(споруд) на діючому підприємстві, а також будівництво нових і розширення існуючих окремих цехів та об'єктів основного, підсобного та обслуговуючого призначення на території діючих підприємств або на примикаючих до них майданчиках з метою створення додаткових або нових виробничих потужностей. До розширення діючих підприємств відноситься також будівництво філій та виробництв, що входять до їх складу, які після введення в експлуатацію не будуть знаходитись на самостійному балансі. [4, с.17; 2, с.11].

Аналіз змістовної частини форм реальних інвестицій, дозволив дійти висновку про доцільність виокремлення наступних форм: придбання цілісних майнових комплексів, нове будівництво, розширення, реконструкція, технічне переобладнання, оновлення окремих видів обладнання (просте відтворення).

З метою спостереження за формами втілення реальних інвестицій, структурою капітальних вкладень використовують статистичну та бухгалтерську звітність.

«Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження щодо капітальних інвестицій» визначають порядок організації та методологію його проведення, містять опис термінів, основних характеристик державного статистичного спостереження, основних показників, інструментарію для проведення спостереження, формування сукупності звітних одиниць, а також поширення інформації за результатами державного статистичного спостереження щодо капітальних інвестицій. [8]. Метою проведення державного статистичного спостереження є отримання інформації щодо фактично освоєних обсягів капітальних інвестицій підприємств і організацій у матеріальні та нематеріальні активи (їх придбання, виготовлення, реконструкція, модернізація, капітальний ремонт тощо) за рахунок усіх джерел фінансування.

Державне статистичне спостереження щодо капітальних інвестицій проводиться за формами № 2-інвестиції (квартальна) "Капітальні інвестиції" та № 2-інвестиції (річна) "Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів" на основі роз'яснень щодо їх заповнення.

Основні показники форм № 2-інвестиції (квартальна) та № 2-інвестиції (річна) включають обсяг капітальних інвестицій за напрямками:

- нові активи, з них ті, які створені власними силами (господарським способом);
- активи, які були у використанні;
- капітальний ремонт, поліпшення, удосконалення, реконструкція, модернізація;
- за договором фінансового лізингу.

До капітальних інвестицій належать інвестиції у нові та існуючі матеріальні та нематеріальні активи, які були придбані, у тому числі за договором фінансового лізингу, або створені для власного використання зі строком служби більше одного року, включаючи невикористані активи (земля, авторські права, ліцензії, патенти, гудвіли тощо), а також витрати на будівництво житла для подальшого продажу (передачі). Також до показника капітальних інвестицій відносяться витрати, які пов'язані з поліпшенням об'єкта, що призводять до збільшення його строку служби або виробничої потужності, та не відносяться витрати на технічне обслуговування та поточні ремонти.

При цьому потрібно особливо зазначити, що відповідно до «Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження щодо капітальних інвестицій» капітальний ремонт розглядається як витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта, що призводить до збільшення майбутніх економічних вигід, первинно очікуваних від використання об'єкта, на суму яких збільшується первісна вартість основних засобів (будівель, споруд, машин і обладнання, транспортних засобів тощо). Таке визначення потребує розподілу витрат на ремонт, що приводять до зростання первинно очікуваних економічних вигід та витрат, що не передбачають зростання вигід, що безпосередньо необхідно враховувати при формуванні бухгалтерської інформації для заповнення форми 2 «Інвестиції».

Додаткового тлумачення, або розширення потребують форми втілення капітальних інвестицій. Виокремлюючи освоєння за рік нових активів не виділені окремо форми розширення, простого оновлення основних засобів, що суттєво звужує уявлення про відтворювальну структуру капітальних інвестицій. Витрати на капітальний ремонт, в ході якого можливо зростання майбутніх економічних вигід доцільно розглядати як модернізацію обладнання, з додаванням цієї форми до складу витрат на поліпшення, вдосконалення, реконструкцію, модернізацію. Додавання до складу первісної вартості відремонтованих основних засобів будь-яких витрат на капітальний ремонт спотворює вартісні показники засвоєних капітальних інвестицій та основних засобів.

Література

1. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т.2 – 2-е изд. перераб. и доп. – К.:Эльга, Ника –Центр, 2004. – 624с.
2. Загородній А.Г., Стадницький Ю.І. Менеджмент реальних інвестицій. – К.:Т-во «Знання», КОО, 2000. – 209с.
3. Щукін Б.М. Інвестування:Курс лекцій. – К.:МАУП,2004. – 216с.
4. Пересада А. А. Інвестування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А. А. Пересада, О. О. Смірнова, С. В. Онікієнко, О. О. Ляхова. – К.: КНЕУ, 2001. – 251 с.
5. Игонина Л.Л. Инвестиции : учеб.пособие / Л.Л.Игонина; под ред. Д-ра экон.наук,проф.В.А.Слепова. – М.: Экономистъ, 2005. – 478с.
6. Сазонець І. Л., Федорова В. А.Інвестування. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 312 с.
7. Инвестиции: Конспект лекций– Омск: Изд-во ОмГУ, 2005. – 79 с.
8. Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження щодо капітальних інвестицій / Наказ Державної служби статистики України 31.10.2013 №335 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://http://ukrstat.gov.ua/>.
9. Державно-приватне партнерство у розбудові екологічної інфраструктури: становлення, особливості, інвестиції. [Електронний ресурс] / С.І. Рассадникова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 1 (2). – С. 133-142. – Режим доступу до журн.:<http://economics.opu.ua/files/archive/2012/n1.html>.
10. Аналіз інвестиційної складової економічної безпеки України в умовах глобалізації та транснаціоналізації національної економіки [Електронний ресурс] / В.Ю. Єдинак // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 4 (9). – С. 93-100. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n4.html>.
11. Investment projects at industrial enterprises: accounting and implementation control [Електронний ресурс] / O.S. Balan,O.V. Verber // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 (7). – С. 126-134. – Режим доступу до журн.:<http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>.
12. Філіппова С.В. , Балан О.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття інвестиційних рішень в формуванні конкурентоспроможності регіону / С.В. Філіппова, О.С. Балан // Формування конкурентоспроможності економіки регіону Українського Причорномор'я: [моногр.]. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2012. – Розд. 8. – С. 199-233.